

Woeëter in zanne keir

nie woeër, awè davet! 'is het niet helemaal waar wat ik kom te vertellen, dan is het ook zo'.

woeëter ['wʊətər] water.

Woeëter in zanne keir hein 'persoon met een te korte lange broek'. *Ajee woeëter in zanne keir, 't es pesjiesj Bockstoeël.*

Iemand mè woeëter in zanne keiër

Iemand op zan ieëste woeëter

pakken 'niet afwachten, onmiddellijk ingrijpen'

't Es op ma woeëter geslegen 'zeer aangeslagen wegens plotse emotie'.

woeëterkieken ['wʊətərkikən]

waterhoen (mv. **woeëterkiekisj**)

woeëterzak ['wʊətərzak]

waterachtige aardappel.

word [wɔrt] (mv. **worden**) woord.

Es dadde a leste word? Da woeëren zan leste worden.

Z'oon e word mè ieën 'ze hadden ruzie'.

Ge meugt op za word nie betraän 'je mag op zijn woord niet voortgaan'.

wruif [vrʌɪf] **wrauf** [vrʌ:f] wreef.

Dieën ieënen voetballer tardege op de wruif van zannen tegenspildjer zanne voet.

wueiten [wʌɪtn] **wauten** [wʌ:tn]

dwaas, nietsnut, syn: *tittewatjen*.

wuffel ['wʊəfəl] jeukend gezwel op de huid (insectensteek).

wuir [wøɪr] **weur** [wø:r] wij. *Wuir/weur, guir/geur en zuir/zeur* 'wij, jullie en zij'.

wulle ['wʊlə] wol. *Een wulle matrasse.*

(Wordt vervolgd)

Wijnbezen, weerlichten en wuiten

Jan COPPENS

Het dialect wordt steeds meer verdrongen en beïnvloed door de standaardtaal. Terwijl nu iedereen het over *druiven* heeft, sprak men vroeger in Geraardsbergen over *wijnbezen*. Dat *wijn* is natuurlijk 'wijn' zoals in *wijngaard*, de drank gemaakt van de druif of wijnbes. De letter *n* wordt vóór de letter *b* uitgesproken als *m*. Zo zegt men *nem bureau* en *den aambaarg*. Men noemt dit assimilatie. Dit gebeurt ook in de standaardtaal: *onbekwaam* wordt uitgesproken als *ombekwaam*. Het woord *wijnbeze* moet al heel oud zijn, want het werd al opgetekend in het Gotisch: *winabasi*. Het Gotisch is de oudste Germaanse taal waarvan we voorbeelden hebben. Dat komt door de Bijbelvertaling van de Gotische bisschop Wulfila uit de vierde eeuw. De vorm *beeze* is typisch Vlaams, *bees* is eerder Brabants, *bezie* en *bes* Nederlands. Het zijn allemaal varianten van eenzelfde Germaans woord. In de ons omringende Germaanse talen heeft dat woord echten een *-r*. In het Duits is er de *beere* zoals in *Erdbeere* en in het Engels de *berry* zoals in *strawberry*. *Bei* zoals in het Nederlands *aardbei* is geen variant van het Germaanse *bes*. Het is ontleend aan het Franse *baie* dat zich ontwikkeld heeft uit het Latijnse *bacca*.

Je zou het niet zeggen, maar *weerlicht* had eigenlijk niets met licht te maken. Het Middelnederlandse woord was *wederlijk*. Het *-lijk* uit dat woord betekende 'spel' of 'dans', zoals dat ook voorkomt in *huwelijk*. Dat woord *huwelijk* slaat eigenlijk op het trouwfeest, waar er natuurlijk gedanst wordt. *Wederlijk* betekent dus letterlijk 'het spel van het weer', met andere woorden:

'natuurverschijnsel'. Geruime tijd later werd dat *-lijk* in *wederlijk* niet meer goed begrepen. Men dacht het een spellingsfout was of een oude vorm van 'licht'. Want dat was wat ze zagen: de hemel die 's nachts verlicht werd door bliksemflitsen. Dit noemt men volksetymologie.

Van waar komt het woord *wuiten*?

De betekenis is nog door velen gekend: 'dwaas, sul, onnozelaar, kwibus'. Oorspronkelijk was het de naam van een vogelsoort. Zo vind je in Van Dale bij *wuiten*: 'meerkoet'. In sommige dialecten is het de benaming voor een 'meerkol', dat is een 'Vlaamse gaai'. Het is een grappige kraaiachtige vogel die geluiden kan nabootsen. Het Middelnederlandse woordje *weiten* heeft eveneens de betekenis 'gaai'. Omwille van zijn 'onnozele streken' kreeg deze vogel met zijn verschillende benamingen, *gaai*, *weiten* en *wuiten*, de betekenis 'kwibus, dwaas'. Daarbij komt nog een typische eigenaardigheid in het Geraardsbergs dat de *ui* en de *ei* zijn samengevallen. Dus zowel 'wuiten' als 'weiten' klinken als *wauten* (bij de vrouwen) of *wueiten* (bij de mannen).

Literatuur

- G. BAKKER, *Junior etymologisch woordenboek*, Amesterdam, 2006.
FR. DEBRABANDERE, *Oost-Vlaams en Zeeuws-Vlaams etymologisch woordenboek*, Amsterdam/Antwerpen, 2005.
M. PHILIPPA-FR. DEBRABANDERE-A. QUAK, *Etymologisch woordenboek van het Nederlands*, Amsterdam, 2003.
M. PHILLIPA, *Woorden hebben geschiedenis*, Amsterdam, 1987.
R. WILLEMYSN-W. DANIËLS, *Het verhaal van het Vlaams. De geschiedenis van het Nederlands in de Zuidelijke Nederlanden*, Antwerpen, 2003.